

הלכות בציעת הפת קסה

תס

וכפולה וממלאים אותה בשומשמן ואפילו אם המילוי הוא רב מאוד ועיקר הכוונה בפת זו לאכילת המילוי מ"מ מין דגן הוא חשוב ואינו בטל לגבי המילוי ק"ט ואע"פ שהוא רב ממנו ולבד מברכין עליו בורא מיני מזונות ק"ט וגם המילוי נפטר בברכה זו שהוא טפל למין דגן קכ.

והוא שמתכוונין ג"כ לאכילת מין הדגן שהיא העיסה שבה המילוי אע"פ שאין זו עיקר הכוונה אבל אם אין מתכוונין כלל לאכול העיסה כגון אותם ריקין דקין שנותנים מרקחת עליהם שהדבר ידוע שאין מתכוונים כלל לאכול העיסה רק שבאים לדבק המרקחת קכא עליהם כדי שלא יטנפו הידים מהדבש הרי הם טפלים לגבי המרקחת וברכת המרקחת פוטרתן קכב ואפילו אם אכל תחלה המרקחת ונשארו הרקיקים לבדם קכג אבל במדינות אלו שמניחים המרקחת על הדובשנין (שקורין לעקו"ך פלאדי"ן קכד) שטובים למאכל א"כ כוונתו ג"כ על אכילת הדובשנין ומברך עליהם בורא מיני מזונות קכה ופוטר את המרקחת שהיא טפילה למין דגן קכו:

י וכל עיסה שהמילוי טפל אליה אף על פי שאוכלה לברכה אחר שנטל המילוי ממנה אינו מברך עליה אלא בורא מיני מזונות ולא המוציא הואיל ובשעת אפייתה היתה באה בכיסנין קכז אבל אם אינו אוכל אלא המילוי שנטל ממנה לבדו מברך עליו ברכה הראויה לו שהכל או בורא פרי האדמה או בורא פרי העץ קכח.

וכל זה (ב) כשהמילוי הוא מפירות וכיוצא בהם מדברים שאין דרך לקבוע סעודה עליהם

קונטרס אחרון

(ב) ובל זה כשהמילוי בו (וצריך עיון קצת דהא דבש דרך ללפת בו פת קכט) וכן דעת רמ"א בסי' קס"ח סעיף י"ג. וכן הוא בהדיא בריא"ז קכז שממנו מקור הדין בשבלי לקט קכא ואגור קכב (שהוא הר"י מטארני שהביאו הרא"ש רפ"ק דסוכה קכג והר"ן פי"ו דשבת קכד כמבואר בשלטי גבורים שם בשבת קכה), עיין שם שכיסנין עשויים לקנות ופשטיד"א לקביעות סעודה משום הכי מחלק שם ביניהם. וכן משמע מלשון הרי"ף קכו ורא"ש קכז שקראו כל אכילת עראי כיסנין, א"כ

קכח מ"א סקט"ו. וכ"ה בלוח ברה"ג פ"ד ה"ה. סדר ברה"ג פ"ג ה"ז.
קכט ואמרינן לעיל ס"ט שמילוי דבש הוי פת הבאה בכסנין. ביאור המשך דברי הקו"א ראה העו"ב (ירוש' י"ז) ח"ב ע' 2.
קל הלכה זו דמילוי בשר בו (שכתבו השבלי לקט ואגור בשם ר' ישעי') הובאה בשלטי גבורים ברכות (ל, א) אות א בשם ריא"ז (פסקי ר' ישעי' אחרון ז"ל, פ"ו מהל' ברכות אות יג) בשם מז"ה (מורי זקני הרב, ר' ישעי' הראשון, פסקי הרי"ד, פ"ו דברכות ל, ב), ושם מבואר בהדיא לחלק בזה בין כיסנין (מילוי דבש וכו') לפשטיד"א (מילוי בשר וכו').
קלא ס' קנט.
קלב ס' רטו.
קלג ס' א: ה"ד ישעי' דטראני.
קלד על המשנה קכ, א (מד, ב): הרב ר' ישעי' מטראני ז"ל.
קלה אות ג בסופו: והר"ן הביא דברי ריא"ז. וראה העו"ב ירושלים ע' 3. כללי הפוסקים וההוראה כלל קעה.
קלו ברכות מב, א.
קלז ברכות פ"ו ס' ל.

קיה כדלקמן ס' ריב ס"א. סדר ברה"ג פ"ג ה"ב וש"נ.
קיט ריא"ז הובא בשבלי הלקט רס"י קנט ובאגור ס' רטו (לענין מילוי בשר ודגים, דלקמן ס"י). של"ה שם כלל ב ס' ו בסופו. הובא בנ"א סקט"ו. וכ"ה בסדר ברה"ג פ"ב ה"ו.
קכ הגהת השב"ץ ס' רצא. אגודה ס' קנג. אליה רבא סקל"ג. מ"א ס' קעו סק"ג. וראה לקמן ס"ד ובס"י ריב ס"א ובלוח ברה"ג פ"ד ה"ה ובסדר ברה"ג פ"ג ה"ז, דהיינו "אפילו אוכל אח"כ המילוי לבדו אחר שבירך על העיקר", משא"כ כשאינו אוכל אלא המילוי כדלקמן ס"י ובלוח ברה"ג וסדר ברה"ג שם.
קכא ברכות לט, א. תוס' שם לו, ב ד"ה כל. וראה גם לוח ברה"ג פ"ד ה"ג. סדר ברה"ג פ"ג ה"ג.
קכב כל בו ס' כד (ב, ג). שו"ע ס"ח וס"י רב ס"ב וס"י ריב ס"ב. נ"א סקכ"ג וס"י ריב סק"ו. וראה גם לקמן שם ס"ג.
קכג ט"ז סק"א. ועי' מ"ז ס' ריב ס"ק ה. וראה העו"ב (ירוש' י"ז) ח"ב ע' 121 ואילך.
קכד עונת דבש עם מילוי מרקחת פירות.
קכה מ"א ס' ריב סק"ה.
קכו כדלעיל במילוי.
קכז מ"ו סק"ח.

לא ללפת בהם את הפת ולא למזון ולשובע אלא אוכלים אותם לקנוח סעודה ולתענוג קסח
 כמ"ש בסימן קע"ז ק"ט ולכן אין דרכם של רוב בני אדם לקבוע סעודה ג"כ על הפת
 הממולאת מהם אבל אם המילוי הוא מדברים שדרך בני אדם לקבוע סעודה עליהם ללפת
 בהם את הפת כגון בשר ודגים וגבינה קמ וביצים קמא וירקות קמב (או שדרך לקבוע סעודה
 עליהם למזון ולשובע אע"פ שאין מלפתין בהם הפת כגון כרוב ותרדן וכל כיוצא בהם
 ממעשה קדירה קמג שהם מעיקר הסעודה) כמו שיתבאר שם קמז אין מילוי זה מוציא את
 הפת הממולאת בו מתורת לחם גמור שהכל קובעים עליו לפי שגם על זו אין רוב בני
 אדם נמנעים קמח מלקבוע סעודה עליהם מפני המילוי שבה קמו כיון שהמילוי ראוי ג"כ
 לקבוע עליו סעודה ללפת בו את הפת (או למזון ולשובע).

ויש אומרים קמז שאין חילוק בין מילוי פירות למילוי בשר וגבינה וכיוצא בהם ולעולם מברך
 בורא מיני מזונות אלא א"כ אוכל שיעור שרוב בני אדם קובעים עליו והעיקר כסכרא

קונטרס אחרון

הבאה בכיסנין פי' היינו שעשויה לאכלה בתורת כיסנין, דהיינו לקנוח ולא לקביעות סעודה. וכן
 הוא בהדיא בהר"י קמז שאינו מזון אלא מיני מתיקות כו', ופשטיד"א עשוי למזון (ואפילו במילוי
 פירות משמע בתשב"ץ קמט לברך המוציא, עיין אליה זוטא סעיף י"ז ק"ג, אלא דהמ"א סי' קע"ז קנא
 פירש בענין אחר). וכן הוא ג"כ כוונת רש"י קמב שמאכלה מועט, ורצה לומר שעשוי לאכול מעט
 לקנוח סעודה או לתענוג בעלמא מחמת המילוי ולישה בתבלין. ומה שכתב הט"ז קנג דאורחא דמלתא
 כו' קנד, זה אינו דפשטיד"א היתה מצויה מאד בימי רש"י ותוס', עיין תוס' ביצה דף ח' קנה ובב"י
 סוף סימן תק"ט בשם סמ"ג קנו ומרדכי קנו והג"מ קמז. ועוד שרב האי קנט ורמב"ם קט פירשו בענין
 אחר א"כ מנ"ל להוסיף עוד על מה שהזכירו בפירושו המפרשים שלא כמותם, ובפרט שרש"ל קסא
 וב"ח קסב מחמירים, אלא שהש"ע קסג הכריע להקל (אבל להקל יותר מהשו"ע אין לנו):

דברים הבאים מחמת הסעודה ואוכל הפת בתורת טפלה
 להלפתן ושאר דברים שמברך המוציא וברכת המזון בכזית.
קמז תניא סי' כח הובא במ"א סקמ"ד. ט"ז סק"ו וסק"כ.
 ראה גם לקמן סי' יו.
קמח ברכות מא, א ד"ה ואומרים.
קמט סי' רצא, בהגהת רבינו פרץ (לפי הנוסח המועתק
 באגודה סי' קנג): שא"צ לברך על פירות
 שבמולייאות ואפילו בירך עליה ברכת המוציא כי הקמח
 עיקר.
קנ סקב"א.
קנא סק"ג.
קנב ברכות מא, ב ד"ה פת הבאה.
קנג סק"כ.
קנד נקט (מילוי צוק"ר ובשמים).
קנה ע"א ד"ה אמר.
קנו מל"ת עה ד"ה ומכשירי אוכל נפש (הובא בהג"מ
 דבסמוך).
קנז ביצה סי' תרפא.
קנח הל' יו"ט פ"א אות ה.
קנט הובא בערוך ערך כסן. ובשוע"ר סי' ב.
קס הל' ברכות פ"ג ה"ט. הובא בשוע"ר סי"א.
קסא הגהות לשערי דורא שלו סי' א אות ו. וראה העו"ב
 תשצא ע' 61.
קסב סד"ה ומ"ש והוא. הובא בט"ז סוף סק"ו.
קסג ס"ז.

קלח מ"א סקמ"ד בשם של"ה שער האותיות אות ק דיני
 ברה"ג כלל ב סי' ו, ובשם שלטי גבורים ברכות מב,
 א אות א בשם ריא"ז. ומ"א סקל"ז בדעת הרמ"א. ועי'
 בקור"א. וכ"ה בלוח ברה"ג פ"ה ה"ג. ובסדר ברה"ג פ"ב ה"ח
 לא כתב לקנוח סעודה אלא רק לעדון ולתענוג. ואם הוא
 להמשיך תאות האכילה ראה ח' צמח צדק יג, גיד.
קלט סעיף ב.
קמ ר' ישעי' הובא בשבלי הלקט רס"י קנט ובאגור סי' רטז
 ובשלטי גבורים שם. שו"ע סי"ז. רמ"א סי"ג. וכ"ה
 בלוח ברה"ג שם ופ"ד ה"ה. סדר ברה"ג שם ופ"ג ה"ז.
קמא מ"א סקמ"ד. וכ"ה בלוח ברה"ג שם. ובסדר ברה"ג
 שם ליתא. ועי' קר"א סק"ג. לקמן סי' קעו ס"א. סדר
 ברה"ג פ"ד ה"א.
קמב שלטי הגבורים ושל"ה שם. וכ"ה בלוח ברה"ג שם.
 ובסדר ברה"ג פ"ב ה"ח: או אפילו מיני ירקות שאין
 משביעין ומלפתין בהן הפת.
קמג ראה תוס' ברכות מא, ב ד"ה הלכתא. רא"ש שם סי'
 כו. וכ"ה בלוח ברה"ג שם. ובסדר ברה"ג שם: או
 אפילו אינו לפתן כלל אלא שהוא מדברים הנאכלים למזון
 ולהשביע ודרך לקבוע סעודה עליהם. וראה גם לקמן סי'
 קעו ס"א.
קמד ס"א.
קמה ראה העו"ב (ירות"ו) ח"ב ע' 127.
קמו ובסדר ברה"ג שם: אף אם עיקר כוונתו באכילת פת
 זו בשביל המילוי שכתובה והפת טפלה בכוונתו וכמו
 הסועד לחם גמור ועיקר כוונתו על הלפתן או על שאר

הלכות בציעת הפת קסה

הראשונה קסד וירא שמים לא יאכל מהם פחות משיעור קביעת סעודה אלא בתוך הסעודה קסה למזון ולשובע קסו כמו שיתבאר קסז:

יא ויש מפרשים קסט שפת הכאה בכיסנין היא פת שנילושה בדבש או בחלב וחמאה קסטט או בשומן קע או בשמן (ג) או במי ביצים קעא או במי פירות קעב ויין קעג או בשאר משקין קעד חוץ ממים ואפילו (ד) עירב בה מעט מים אם הרוב הוא משאר משקין מברכין עליו בורא מיני מזונות וברכה אחת מעין ג' קעה ואע"פ שכל המשקין אין מוציאין העיסה שנילושה בהם מתורת לחם קעד לענין חלה קעז מכל מקום אין דרך בני אדם לקבוע סעודה אלא על פת שנילושה במים קעט לפיכך אין בה חשיבות לחם גמור לברך המוציא וברכת המזון אלא א"כ אוכל שיעור שרוב בני אדם קובעים עליו קעט וכן אם עירב בה תבלין הרבה קר יותר ממים קרא אע"פ שנילושה במים לכד ואפי' אם עירב בה תבלין ודבש יותר מקמח שכמעט הדבש והתבלין הם עיקר קרג והקמח הוא לדבקים ולהקפותם אין הקמח

קונטרס אחרון

(ג) או במי ביצים כו' שבלי לקט קרג, ומהתוס' קרד אין ראייה כלל דאפילו במי פירות ואפילו בתבלין הרבה ס"ל דלא מקרי כיסנין כלל כמו אובלייא"ש קרה, עיין אבן העזר קרז: (ד) עירב בה מעט מים כו' ט"ז קרז (ומה שהקשה המ"א קרפ לא קשה מידי, כיון שע"י קביעות מברך ברכת המזון לחם גמור הוא לכל מילי, אלא משום דלא קבעי אינשי אינו מברך בלי קביעות כמו שכתב הב"י קרפ, ובגמ' קצ לא מדמי אלא בכהאי גונא דאפילו בקביעות לא מברך, כמו שכתב המ"א ס"ק כ"ח, וטרוקנין יוכיחו קצא) (ואף שי"ל קצב, ובירוש' אינו יוצא י"ח אלא ע"י קביעות משום דאין שמחה אלא בלחם חשוב דקבעי עליה קצג, עיין רא"ש פ"ז קצד דבעינן לחם שהוא עיקר אכילה):

קפא ט"ז סק"ז. וכ"ה בלוח ברה"ג שם. אבל בסדר ברה"ג שם כתב שעירב בה תבלין בלישתה עד שאין דרך רוב בני אדם לאכול ממנה הרבה ולקבוע סעודה עליה מפני רבוי התבלין.
קפב דש"ל הגהות לשערי דורא שלו א אות ו (וראה העו"ב תשצא ע' 57). ב"ח סוף ד"ה ומ"ש והוא פת. מ"א סק"ח. ט"ז שם. רמ"א ס"ז. וכ"ה בלוח ברה"ג שם. ובסדר ברה"ג שם ה"ט כתב שבעל נפש לא יקל אלא כשהדבש יותר מהקמח, כהכרעת הב"ח ומ"א הנ"ל. וראה דרכי החיים (ברכת במ"מ ח"א סק"ב).
קפג דפוס ויניציאה ס"י מא. הובא במ"א סוסקמ"ד. ביאור המשך דברי הקו"א ראה העו"ב (ירוש' ח"ב ע' 9.
קפד ביצה טז, ב ד"ה קמ"ל הובא במ"א שם.
קפה ראה תוס' ברכות מב, א ד"ה לחמניות.
קפו ס"ז וס"ח. וברינים העולים אות א.
קפז סק"ז.
קפח סקמ"ז. ביאור המשך דברי הקו"א ראה העו"ב (ירוש' ח"ב ע' 10.
קפט ד"ה ומה שפירש רבינו.
קצ ברכות לז, ב.
קצא שמבואר שם לח, א שמברכין עליה במ"מ ואדם יוצא בהן י"ח מצה בפסח. וראה לקמן ס"י תסא ס"ז. וראה דרכי החיים (ברכת במ"מ ח"א סק"א). העו"ב (ירוש' ח"ב ע' 11.
קצב כאן בא לתרץ קושיה הב' שבמ"א שם. וראה העו"ב (ירושלים) ע' 12.
קצג ראה לקמן ס"י קפח ס"י וש"ג. וראה מחשבת חיים ס"י לז.
קצד ס"י כג.

קסד מ"א שם. וראה גם קו"א סוסק"ב.
קסה פרח שושן כלל א ס"ג. יד אהרן בסוף הסי'. וכ"ה בלוח ברה"ג שם. אבל בסדר ברה"ג שם לא הביא כ"א דיעה הא' ופסק שמברכין המוציא ובהמ"ז כמות. וראה תהלה לדוד סקמ"ז. גנוי חיים סק"ב.
קסו היינו "מפני שהן באין לתבשיל ולמזון ולא לקנוח ותענוג כיון שהן ממולאים בכשר וגבינה ולא בפירות", כדלקמן ס"ז.
קסז סעיף יד.
קסח רמב"ם פ"ג מהל' ברכות ה"ט. שו"ע ס"ז. וכ"ה בלוח ברה"ג פ"ח ה"ד. סדר ברה"ג פ"ב ה"ז.
קסט כ"ח סד"ה ומ"ש והוא פת. מ"ז סק"ז. וראה גם לעיל ס"י קנח ס"ט.
קע ב"ח וט"ז שם.
קעא שבלי לקט ס"י קמט ועי' בקו"א סק"ג.
קעב כסף משנה פ"ג מהל' ברכות ה"ט. ב"י ד"ה ומה שפירש רבנו. שו"ע שם. מ"ז סק"ו.
קעג מ"א סקמ"ז.
קעד ב"י שם.
קעה ט"ז סק"ז. ועי' בקו"א סק"ד. וכ"ה בלוח ברה"ג שם. סדר ברה"ג שם.
קעו מ"א סקמ"ז.
קעז ראה חלה פ"ב מ"ב. רמב"ם הל' בכורים פ"ו הי"ב.
קעח ובסדר ברה"ג שם ה"ז כתב: כי רוב בני אדם כוססין ממנה מעט ואין קובעין סעודה אלא על פת שנילושה במים לכדה.
קעט ב"י שם. כסף משנה שם.
קפ רמב"ם שם. שו"ע שם.